

Wyrok z dnia 25 lutego 2010 r., V CSK 293/09

Odpowiedzialność na podstawie art. 746 § 1 k.p.c. jest niezależna od winy.

Sędzia SN Mirosław Bączyk (przewodniczący)

Sędzia SN Dariusz Dończyk

Sędzia SN Kazimierz Zawada (sprawozdawca)

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Romana O. przeciwko "A.W.T.", spółce z o.o. w C. o zapłatę, po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 25 lutego 2010 r. skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 30 grudnia 2008 r.

oddalił skargę kasacyjną i zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 5400 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Roman O. wniósł o zasądzenie od "A.W.T." kwoty 67 730 255,83 zł tytułem odszkodowania za szkodę wyrządzoną wskutek wykonania postanowienia Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 13 marca 2000 r., zabezpieczającego przeciwko niemu powództwo Agencji o zaniechanie czynów nieuczciwej konkurencji. Wymienionym postanowieniem Sąd Okręgowy nakazał Romanowi O. – prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą Oficyna Wydawnicza "P.M." – zbywania oraz wprowadzania do obrotu w inny sposób czasopism zawierających w tytule cyfry oraz cyfry połączone ze słowem „panoramyczne” lub „krzyżówek” (...) oraz wprowadzania do obrotu czasopism krzyżówkowych zawierających „kolorowy bok”, chroniony jako znak towarowy. Powództwo Agencji przeciwko Romanowi O. o zaniechanie czynów nieuczciwej konkurencji zabezpieczone postanowieniem Sądu Okręgowego zostało prawomocnie oddalone wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 18 marca 2005 r.

Wyrokiem z dnia 7 maja 2008 r. Sąd Okręgowy w Częstochowie, nie znajdując podstaw do zastosowania art. 746 § 1 k.p.c., oddalił powództwo Romana O. przeciwko Agencji o odszkodowanie za szkodę wyrządzoną mu wskutek wykonania postanowienia Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 13 czerwca 2000 r. o zabezpieczeniu powództwa Agencji.

Apelacja powoda – w której domagał się on uwzględnienia powództwa jedynie co do kwoty 61 354 345,72 zł – została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 30 grudnia 2008 r. Sąd ten nie podzielił licznych zarzutów powoda, dotyczących naruszenia przepisów postępowania i prawa materialnego.

Sąd Apelacyjny, opierając się na materiale zebrany przez Sąd Okręgowy, uznał, że powód nie udowodnił, iż poniósł szkodę wskutek wykonania postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia. Przyjął w szczególności, że postanowienie to nie zostało przez powoda wykonane. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, choć w postanowieniu o zabezpieczeniu zostało w odniesieniu do objętych zakazem czasopism użyte słowo "tytuł", to nie posłużono się nim – jak przyjmuje powód – w znaczeniu wynikającym z ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz.U. Nr 5, poz. 24 ze zm. – dalej: "Pr.pras."), lecz w sensie oznaczenia, o którym mowa w art. 10 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. Nr 153, poz. 1503 ze zm. – dalej: „u.z.n.k.”); czasopisma występowały tu w roli towaru, którego oznaczenie może wprowadzić klientów w błąd co do jego pochodzenia. Zakaz ustanowiony w postanowieniu o zabezpieczeniu objął więc nie tylko tytuły w rozumieniu Prawa prasowego, ale wszelkie oznaczenia czasopism krzyżówkowych polegające na użyciu cyfr i cyfr połączonych ze słowem „panoramiczne” lub słowem „krzyżówek”. Wydając w latach 2000-2005 takie czasopisma powód naruszył zatem ten zakaz, mimo że nazwy te różniły się od zarejestrowanych tytułów prasowych tych czasopism. Oceny tej nie może zmienić fakt poprzedzenia przytoczonych nazw słowem „zawiera” lub „zawierają”.

Według Sądu Apelacyjnego, powód nie wykazał także, że w następstwie zakazu wynikającego z postanowienia o zabezpieczeniu nie wprowadził na rynek nowych czasopism krzyżówkowych. To samo dotyczy poniesienia kosztów na wyprodukowanie egzemplarzy wydawanych czasopism, które – według twierdzeń powoda – nie zostały skierowane do dystrybucji po wydaniu postanowienia o zabezpieczeniu, a także kosztów utrzymania pracowników w czasie pozostawiania

tego postanowienia w mocy. Sąd Apelacyjny aprobował również stanowisko Sądu Okręgowego o braku podstaw do zastosowania w sprawie art. 322 k.p.c. Ponadto nie zgodził się z powodem, że Sąd Okręgowy naruszył art. 479⁹ § 1 oraz art. 479¹² § 1 k.p.c., jak też, że Sąd Apelacyjny pozbawił go możliwości obrony swych praw wskutek niemożności zadawania pytań biegłym.

W skardze kasacyjnej powód zarzucił naruszenie – w różnym układzie i powiązaniu – art. 47 § 3, art. 155, 162, 227, 249 § 1 i 2, art. 322, 326 § 2, art. 328 § 2, art. 352, 361, 365 § 1, art. 367 § 3, art. 368 § 1 pkt 4, art. 378 § 1, art. 379 pkt 4 i 5, art. 381, 385, 386 § 1, 2 i 4, art. 391 § 1, art. 394 § 1 ust. 8, art. 479¹² § 1 oraz art. 746 § 1 k.p.c., a także § 57 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. Nr 38, poz. 249 ze zm.), a ponadto art. 2, 31 ust. 3, art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 2 i art. 175 ust. 1 Konstytucji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 746 §1 k.p.c., jeżeli powództwo oddalono, obowiązanemu przysługuje przeciwko uprawnionemu roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej wykonaniem zabezpieczenia. Według poglądu jednolicie reprezentowanego w orzecznictwie oraz przeważającego zdecydowanie w piśmiennictwie, wskazany przepis określa samodzielnie i wyczerpująco przesłanki odpowiedzialności uprawnionego za szkodę wyrządzoną obowiązanemu wykonaniem zabezpieczenia (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 1969 r., III CRN 419/68, OSNCP 1969, nr 12, poz. 231, i z dnia 3 października 1972 r., III CZP 53/72, OSNCP 1973, nr 10, poz. 164). W myśl tego poglądu, odpowiedzialność przewidziana w wymienionym przepisie jest więc odpowiedzialnością niezależną od winy uprawnionego – za sam wynik procesu, na którego potrzeby ustanowiono zabezpieczenie. Uzależnienie omawianej odpowiedzialności od winy uprawnionego podważałoby sens ustanowienia regulacji zawartej w art. 746 § 1 k.p.c.

W okolicznościach sprawy zasadnicze znaczenie miało ustalenie, czy postanowienie z dnia 13 marca 2000 r. o udzieleniu zabezpieczenia Agencji przeciwko Romanowi O. zostało wykonane. Ustalenie to wymagało uprzedniego określenia spornej między stronami treści tego postanowienia.

Należy zgodzić się z Sądem Apelacyjnym, że był on, tak jak i orzekający wcześniej Sąd Okręgowy, uprawniony do dokonania wykładni wspomnianego

postanowienia – uwzględniającej motywy jego wydania – na potrzeby, warunkującego odpowiedzialność opartą na art. 746 § 1 k.p.c., ustalenia, czy postanowienie to zostało wykonane (tzw. wykładnia *ad hoc*). Skoro przesłanką odpowiedzialności wynikającej z art. 746 § 1 k.p.c. jest szkoda wyrządzona wskutek wykonania zabezpieczenia, a zabezpieczenie następuje na podstawie orzeczenia sądu, to orzeczenie sądu o udzieleniu zabezpieczenia wiąże na podstawie art. 365 § 1 k.p.c. w sprawie o naprawienie tej szkody przy ocenie, czy zabezpieczenie zostało wykonane. Wiążąca dla sądu w tej sprawie jest oczywiście tylko sentencja tego orzeczenia, jeżeli jednak nasuwa ona wątpliwości co do swej treści i tym samym co do zakresu związania sądu orzeczeniem o zabezpieczeniu, sąd – ustalając zasięg mocy wiążącej tego orzeczenia – może odwołać się do jego motywów. Artykuł 365 §1, podobnie jak i art. 366 k.p.c., tego nie wyklucza (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2007 r., II CSK 452/06, OSNC-ZD 2008, nr A, poz. 20).

Nie wyklucza tego również art. 352 w związku z art. 361 k.p.c. Sąd w sprawie o naprawienie szkody wyrządzonej wykonaniem zabezpieczenia, mając wątpliwości co do treści postanowienia o zabezpieczeniu, może wprawdzie zobowiązać stronę, podnoszącą te wątpliwości, do wystąpienia z wnioskiem o dokonanie wykładni tego postanowienia na podstawie art. 352 w związku z art. 361 k.p.c., nie jest jednak uzasadnione twierdzenie, że w razie wątpliwości co do treści orzeczenia wiążącego inny sąd na podstawie art. 365 §1 k.p.c. sąd ten może wątpliwości wyjaśnić wyłącznie we wskazany wyżej sposób, tj. przez uzyskanie wykładni sądu, który wydał orzeczenie. Skorzystanie z tej ewentualności jest tylko jedną z możliwości ustalenia treści orzeczenia wiążącego inny sąd na podstawie art. 365 § 1 k.p.c., i to o charakterze ostatecznym, wchodzącą w grę jedynie po bezskutecznym wyczerpaniu pozostałych środków zmierzających do usunięcia wątpliwości dotyczących treści orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 1998 r., II UKN 594/97, OSNAPUS 1999, nr 1, poz. 37). W niniejszej sprawie niewątpliwie nie zachodziły przesłanki uzasadniające skorzystanie z tej możliwości o charakterze ostatecznym.

W rezultacie za bezzasadny należy uznać zarzut naruszenia art. 365 § 1 oraz art. 352 w związku z art. 361 k.p.c. wskutek samodzielnego dokonania wykładni postanowienia z dnia 13 marca 2000 r. na potrzeby ustalenia, czy zostało ono przez powoda wykonane. Tym bardziej chybione są twierdzenia skarżącego o naruszeniu

art. 352 w związku z art. 394 §1 ust. 8 k.p.c. oraz o naruszeniu art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1, art. 64 ust. 2 i art. 175 ust. 1 Konstytucji, mającym prowadzić do pozbawienia skarżącego możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.) przez to, że jeżeliby wykładni postanowienia Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 13 marca 2000 r. dokonał ten Sąd, to skarżący mógłby wnieść zażalenie na rozstrzygnięcie w przedmiocie tej wykładni, a ponieważ Sąd Apelacyjny sam dokonał wykładni tego postanowienia, to skarżący został pozbawiony możliwości zaskarżenia go. Wynikiem nieporozumienia jest także zarzut naruszenia art. 367 § 3 oraz art. 47 § 3 k.p.c., mającego skutkować nieważnością postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.) dlatego, że Sąd Apelacyjny dokonał wykładni postanowienia o zabezpieczeniu w innym składzie niż ten, w którym powinna ona być przeprowadzona, gdyby się odbywała na podstawie art. 352 w związku z art. 361 k.p.c.

Na podobną ocenę zasługuje zarzut nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.) łączonej przez powoda z ogłoszeniem zaskarżonego wyroku w niewłaściwym składzie i brakiem stosownego zarządzenia przewodniczącego wydziału (art. 326 § 2 k.p.c. i § 57 ust. 2 regulaminu wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych oraz art. 367 § 3 k.p.c.). W sprawach cywilnych nie ma obowiązku prowadzenia całej sprawy przez tych samych sędziów, zatem to, że sędzia Grzegorz S., będący sprawozdawcą w sprawie, nie przewodniczył posiedzeniu w dniu 15 października 2008 r., nie stało na przeszkodzie przewodniczeniu przez niego posiedzeniu w dniu 4 grudnia 2008 r., kiedy nastąpiło zamknięcie rozprawy. Jako przewodniczący mógł więc, zgodnie z art. 326 § 2 k.p.c. w ówczesnym brzmieniu, sam dokonać odroczonego ogłoszenia wyroku. Brak odrębnego zarządzenia o wyznaczeniu sędziego Grzegorza S. na przewodniczącego składu orzekającego w dniu 4 grudnia 2008 r. (pełnienie przez niego tej funkcji zostało odnotowane tylko w protokole rozprawy), ani też to, że sędzia Grzegorz S. w protokole ogłoszenia wyroku został wskutek oczywistej omyłki oznaczony jedynie jako sprawozdawca, z pewnością nie stanowiło uchybienia powodującego nieważność postępowania.

Prawidłowość uznania przez sąd na podstawie art. 365 § 1 k.p.c. mocy wiążącej orzeczenia innego sądu podlega – oczywiście – kontroli instancyjnej i kasacyjnej.

Sąd Apelacyjny trafnie przyjął, że zakaz ustanowiony w postanowieniu o zabezpieczeniu objął nie tylko tytuły w rozumieniu art. 7 ust. 2 pkt 1, art. 20 ust. 2

pkt 2 i art. 21 Pr.pras., ale wszelkie – także więc różniące się od zarejestrowanych tytułów prasowych – oznaczenia czasopism krzyżówkowych, które polegają na użyciu cyfr i cyfr połączonych ze słowem „panoramiczne” lub słowem „krzyżówek”. Przemawiały za tym w szczególności okoliczności udzielenia zabezpieczenia Agencji postanowieniem z dnia 13 marca 2000 r. Zabezpieczenie to nastąpiło w związku z wytoczonym przez Agencję przeciwko Romanowi O. powództwem wzajemnym, w którym Agencja domagała się zaniechania czynów nieuczciwej konkurencji, polegających na zaprzestaniu wprowadzania do obrotu czasopism krzyżówkowych oznaczonych w określony sposób, wywołujący u klientów błędne przekonanie co do pochodzenia towarów, tj. w tej części opartym na art. 10 u.z.n.k. Uwzględniając ten cel zabezpieczenia byłoby niezrozumiałe, gdyby obejmowało ono tylko zarejestrowane tytuły (art. 20 ust. 2 pkt 2 i art. 21 Pr.pras.), a nie obejmowało także zamieszczanych w miejscu, w którym zwyczajowo umieszcza się tytuł, oznaczeń niezarejestrowanych jako tytuły (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2008 r., III CSK 264/07, nie publ.).

Jest bezsporne, że przed i po udzieleniu zabezpieczenia powód wydawał czasopisma krzyżówkowe opatrzone takimi, najbardziej wyeksponowanymi, znajdującymi się w miejscu, w którym zwyczajowo umieszcza się tytuł, oznaczeniami, „100 Krzyżówek z Uśmiechem”, „200 Krzyżówek z Uśmiechem” itp. Różnica między tymi dwoma okresami polegała tylko na tym, że po dokonaniu zabezpieczenia zarejestrowane tytuły czasopism wydawanych przez powoda brzmiały: „Krzyżówki z Koroną” oraz „Kram z Krzyżówkami”, ponadto na pierwszej stronie tych czasopism pojawiały się informacje o serii oraz, poprzedzające wskazane oznaczenia, wydrukowane małymi czcionkami, słowa „zawiera” lub „zawierają”.

Ten bezsporny fakt w zestawieniu z treścią zakazu ustanowionego w postanowieniu o zabezpieczeniu uzasadniał znajdujące wyraz w zaskarżonym wyroku stwierdzenie, że powód, mimo ustanowionego w postanowieniu o zabezpieczeniu zakazu, wydawał – w okresie między udzieleniem zabezpieczenia a jego upadkiem – czasopisma opatrzone oznaczeniami objętymi zakazem. Tym samym należało przyjąć, że powód nie wykonał postanowienia o zabezpieczeniu. W sprawie nie ziściła się zatem wymagana przez art. 746 § 1 k.p.c. przesłanka odpowiedzialności, aby szkoda, której naprawienia można dochodzić na podstawie tego przepisu, została wyrządzona wykonaniem zabezpieczenia. Przy tego rodzaju

zabezpieczeniu, o jakie chodzi w sprawie, szkoda wyrządzona wykonaniem zabezpieczenia mogłaby polegać na uszczerbku wynikłym z całkowitego zaniechania dotychczasowej działalności edytorskiej lub takiego jej przekształcenia, które dostosowywałoby ją do zakazów zawartych w zabezpieczeniu. (...)

Z tych względów Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną (art. 398¹⁴ k.p.c.).